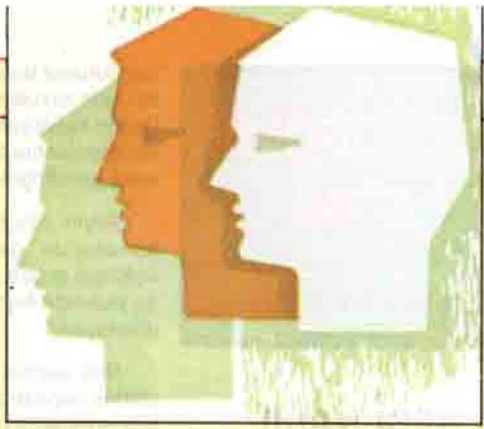

III Terbiyenin Ruh ve Karakter Üzerindeki Tesirleri

(Geçen sayıdan devam)

Ord.Prof.Dr.A.Fuad BAŞGİL

Mizaca bağlı huyları ıslah etmek mümkündür: Mizaca bağlı ve mizaçtan doğan kötü huyları ıslah etmek, güç olmakla beraber, imkânsız değildir. Bu türlü huylara etkili olabilmek için, bunları doğuran nedenler üzerinde etkili olmak ve hastalığı gidermek, bu sayede mizacı düzeltmek lazım gelir. Bu ise, terbiyeci ve ahlâğçının işi olmaktan çok doktorun işidir. Yalnız, müzmin veya geçici hastalıklardan ortaya çıkan huylar hariç olmak ve bunlar daima doktorun işi kalmak şartıyla basit bir şekilde mizaca ve uzvî özelliklere bağlı huylar üzerinde, bençe, çok etkili bir araç vardır ki, bu da bedenî ve ruhî hijyendir. Ve bilhassa her şekli ile spordur.

Huy ve spor: Spora ve jimnastiğe sadece çeviklik ve askerî hazırlık, yahut adale şişirme veya bedenî güzellek temin etme aracı diye bakmak yanlışır. Spor, organik mekanizma vasıtasıyla ruh ve karakter üzerinde çok etkin bir rol oynayan önemli bir ruhî terbiye yoludur. Ancak şu noktaya dikkati çekmek isterim ki, sporun ruh ve karakter üzerindeki faydalı rolü, bunun evvelâ, canlı, hareketli ve özellikle gönül çekici bir oyun halinde yapılmasında, ayrıca da bilhassa ölçülü ve mutedil oynanmasındadır. Spor, gençler nazarında daima oyun şeklini ve oyun cazibesini muhafaza etmelidir. Notlu ve imtihanlı bir ders, bir vazife, bir meslek ve mecburi bir çalışma halini alan jimnastik ve sporun karakter terbiyesi bakımından olan faydası ise sıfırdır. Oyun şeklini ve cazibesini muhafaza eden sporun da faydası muhakkak ki, ölçülü ve ılımlı bir hareket olmasındadır. Ölçüyü ve itidal hududunu aşan bir spor hem fikrî mesal ve gelişmenin düşmanıdır, hem de bedenî ve ruhî sağlık için zararlıdır.

Huy ve musiki: Mizaca bağlı huylar üzerinde, spordan başka, musiki ile dil alıştırmaları inceliklerinin önemli etkilerini de unutmayalım. Karakter terbiyesi bahsinde tarihte ün bırakmış olan eski Atinalı gençler için iyi bir tahsil, terbiye görmüş olmak, iyi bir jimnastik ve musiki bilmek ve memleketinin atalar mirası olan dilini bütün incelikleri ile öğrenmiş olmak demektir.

Ruhî alışkanlıklar ve irade kuvveti: Nihayet, huylarımızın büyükçe bir kısmının kaynağı da alışkanlık dediğimiz ve yukarıda kısaca mekanizmasını gösterdiğimiz ruhî otomatizm ile çevre ve meslekî hayat şartlarıdır. Fizik alışkanlıklar nasıl aynı bir hareketi tekrar etmekle oluşur ve fizik hayatımızı bazen tanzim, bazen esaret altına alırsa, ruhî alışkanlıklar da öylece oluşur ve zaman ile bunlar birer huy halini alır. Fakat, dikkat edelim ki, alışkanlık yolu ile teşekkül eden kötü huyların esareti, boyundu-

ruk altındaki öküzerin esaretinden daha ağırdır. Yine dikkat edelim ki, fizik veya ruhî bütün kötü alışkanlıkların esaretine insan ilk adımda girer. Evvelce de söylediğimiz gibi, sigara ve alkol alışkanlıkları ilk sigaradan ve kadehten başlar. Nitekim huy halini alan ruhî alışkanlıklar da böyledir. Yalancılık ilk yalandan, dalkavukluk ilk etek öpmeden, iradesizlik ilk zaftan başlar ve tekrarlandıkça bu hareketler otomatikleşir ve nihayet karşı koyulması güç ruhî bir eğilim ve özellik halini alır. Gerçi ilk günah, çok kere, günahların en büyüğü değildir; ama ilk adım olması itibarıyla en önemlisidir.

Ruhî otomatizmden başka ailemizden, beraber düşünüş kalktıklarımızdan, arkadaştan, köy ve kasaba gibi içtimaî çevremizden, meslekî hayatımızdan bazen bir ihtiyaç, bazen bir taklit yolu ile çıkıp yakamıza yapışan huylarımız, dikkat edersek, varlığımızın büyük bir safhasını kaplar. İşte, tahsil ve terbiyenin ve kuvvetli bir iradenin doğrudan doğruya etkili olduğu huylar ve sonucularıdır. Yani alışkanlıklardan, göreneklerden, içtimaî çevre ve meslekî hayat şartlarından ortaya çıkıp yavaş yavaş oluşan huylardır. Gerçi alışkanlıklar, özellikle bunların zaman içinde eskimiş ve kaya haline gelmiş olanları ile mücadele etmek ve bunları ıslaha çalışmak kolay bir iş değildir. Bunun içindir ki, başlangıçta kötü bir alışkanlığa saplanıp da sonradan bununla mücadele girişmekten ise, hiç başlamamak hem daha hayırlı, hem daha kolaydır. Açıkıtır ki, bir kötülüğü başlangıçta önlemek, oluşundan sonra eseri ni yok etmekten daha iyidir.

Genç okuyucum! Alışkanlıklara doğru atacağın ilk adıma bilhassa çok dikkat et. İyice düşün ve iradene sahip ol; kötülük yolunun çamuruna basmamağa çalış ki, sonra ayağını yıkamak zahmetine katlanmağa mecbur olmayasın. Kumar masasında, meyhana köşelerinde, kahve ve benzeri yerlerde ömür geçiren nice bedbaht görürsün ki, bunlar hep ilk adımın kurbanlarıdır.

Bu konuda ailenin ve bilhassa okulun görevi ve sorumluluğu akla sığmaz derecede büyüktür. Aile ile okul, el ele vererek, alışkanlıklar üzerinde hassasiyetle durmağa ve bir taraftan, çocuklara, henüz çok uygun bir çağda iken, iyi ve temiz alışkanlıklar ve huylar kazandırmağa, diğer taraftan da onları kötü alışkanlık ve huylara karşı korumağa mecburdur. Unutılmamalıdır ki, **terbiyenin bir rolü, düşmüşü kurtarmak ise, diğer bir rolü de henüz düşmemiş korumaktır.**

(Devam edecek)